

Astrologi og temperament.

En ny undersøgelse om temperament

D. 25.10.2014 bragte The Huffington Post en artikel om, at en mindre undersøgelse påviste sammenhæng mellem humøret og den årstid man er født på. Af de 366 personer, der indgik i undersøgelsen, havde de, der var født om foråret, en tendens til at være overdrevent positive, og de der var født om sommeren havde større sandsynlighed for, som voksne, at have hyppige humørsvingninger. De der var født om efteråret havde signifikant lavere tendens til et depressivt temperament, end de der var født om vinteren, og de der var født om vinteren havde mindre sandsynlighed end alle andre, for at udvikle et irriterende temperament. (note 1)

Forklaringen kunne ifølge artiklen evt. have noget med dopamin- og serotoniniveau at gøre, men også andre faktorer kan spille ind. Der bliver dog taget et stort forbehold i artiklen for konklusionerne, især p.g.a. materialets størrelse.

I Danmark blev nyheden bragt på bt.dk d. 27.10.2014, med en stor overskrift der hed: "Astrologi er yt – sådan bliver dit humør afgjort af hvornår du er født." (note 2)

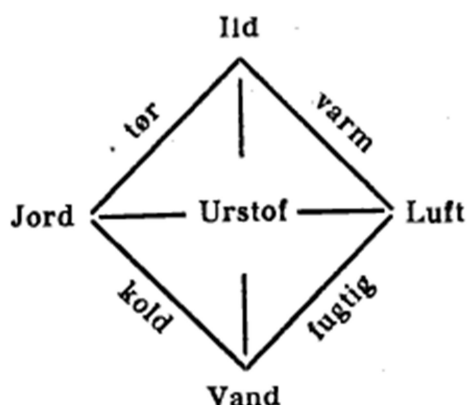
Spørgsmålet er nu, om sammenhængen mellem årstider og temperament ligger fjernt fra astrologien? Ser man på traditionel astrologi, vil man opdage, at Solens årstid faktisk var en væsentlig faktor i at bestemme en persons temperament. Men det er noget vi helt har glemt i den moderne astrologi.

I denne artikel vil jeg se på William Lillys metode til at definere temperamentet. Først ser jeg kort på hans forudsætninger, dernæst på metoden, og til sidst på andre, der har videreudviklet metoden.

Elementer, kvaliteter og temperamenter

Sammenhængen mellem elementer, kvaliteter og temperamenter stammer helt tilbage fra de gamle græske filosoffer og læger, og meget tidligt i græsk filosofi, eksisterede ideen om kvaliteterne varm, kold, tør og fugtig.

Læren om at alting bestod af elementerne ild, jord, luft og vand stammer fra filosofen Empedokles (ca. 490- ca. 430 f.Kr.). Filosofen Aristoteles (384-322 f.Kr.) forbandt elementerne til kvaliteterne, således at ild er varm og tør, jord er kold og tør, luft er varm og fugtig og vand er kold og fugtig.



Lægen Hippocrates (ca. 460-ca. 370 f.Kr.) forbandt elementerne til legemsvæskerne (humors). Blod er varm og fugtig, gul galde er varm og tør, sort galde er kold og fugtig og slim (flegma) er kold og fugtig. En ubalance i legemsvæskerne kunne give sygdom, hvorfor en harmonisk balance (temperet) var efterstæbelsesværdig.

Lægen Galen (ca. 129-ca. 210 e.Kr.) videreudviklede den medicinske teori, ved at tilføje temperamentstyperne sangvinsk, kolerisk, melankolsk og flegmatisk. En overvægt af en af legemsvæskerne gav den pågældende temperamentstype. Temperamentstypen omfattede dengang både fysiologiske og karaktermæssige egenskaber, men absolut mest de fysiske og sygdomsmæssige kendetegn. Galen har kun sporadiske beskrivelser af temperamenttypernes karaktermæssige egenskaber.

Varm-fugtig	Luft	Forår	Blod	Sangvinsk
Varm-tør	Ild	Sommer	Gul galde	Kolerisk
Kold-tør	Jord	Efterår	Sort galde	Melankolsk
Kold-fugtig	Vand	Vinter	Slim	Flegmatisk

Astrologen Ptolemæus (ca. 90 – ca. 168 e.Kr.) beskrev hvordan astrologien brugte elementerne og kvalitetene når det handlede om meteorologi. Han beskrev, for hvert tegn og deres dekanater, i hvor høj grad de var kolde, varme, tørre eller fugtige, men ikke lige i overensstemmelse med hvad vi ville forvente i dag. Han beskrev også dagsrytmens forbindelse til elementerne: Ascendanten, hvor Solen stiger op, er tør, MC, hvor Solen står højt, er varm, DC er fugtig og IC er kold.

Astrologen Vettius Valens (120-ca. 175 e.Kr.) beskriver, som vi kender det i dag, at horoskopet har triangler med lufttegn, ildtegn, jordtegn og vandtegn.

William Lilly

Nu springer jeg helt frem til den engelske astrolog William Lilly (1602-1681). Det er ikke helt retfærdigt, for i perioden mellem Ptolemæus/Valens og Lilly, var der flere arabiske astrologer og europæiske

middelalderastrologer, der beskæftigede sig med element/kvalitet og temperament, men det bliver for omfattende her.

Lilly beskriver hvordan urhoroskopets kvadranter forbindes til temperamenterne:

Første kvadrant (Vædder, Tyr, Tvilling) svarer til forår, varm og fugtig, og sangvinsk.

Anden kvadrant (Krebs, Løve, Jomfru) svarer til sommer, varm og tør, og kolerisk.

Tredje kvadrant (Vægt, Skorpion, Skytte) svarer til efterår, kold og tør, og melankolsk.

Fjerde kvadrant (Stenbuk, Vandbærer, Fisk) svarer til vinter, kold og fugtig, og flegmatisk.

Selve temperamenterne beskriver Lilly med disse ord: (min oversættelse)

Sangvinsk: munter, gavmild, trofast, venlig, fredsmager, varmhjertet, beskeden, religiøs.

Kolerisk: fuld af vrede, kværlantisk, hævngherrig, ambitiøs, påtrængende, dominerende, robust, impulsiv, involverer sig i unødige problemer, oprørske, ofte opfindsom og skifter let mening.

Melankolsk: langsom til at beslutte sig, svigagtig, holder tæt med sine råd, forsigtig, alvorlig, begærlig, sorgfuld, frygtfuld, fremmelig (forward?), glemmer sjældent uretfærdigheder, ubønhørlig, ambitiøs, elsker kun sin egen agtelse

Flegmatisk: meget kujonagtig, svag overfor sin kone, foranderlig, kan ikke holde på hemmeligheder, kedelig fyr og en drønnert til alting.

(Ok, hvem vil man helst være? Måske det lige skal nævnes her, at Lilly havde Solen i Tyrens tegn, og dermed i den sangvinske kvadrant, som er den eneste, der er positivt beskrevet. Jeg bringer senere i artiklen en mere moderne og venligere temperamentsbeskrivelse).

Lillys temperamentsmetode

Når Lilly bedømmer temperamentet, går han frem efter denne liste:

1. Det opstigende tegn og herskeren af tegnet.
2. Planeter og noder i 1. hus, samt planeter der eksakt (samme grad) aspekterer Ascendanten.
3. Månen, og planeter der aspekterer hende, eller er i antiscia til hende (spejlet i Krebs/Stenbuk-aksen)
4. Den kvadrant, eller det tegn Solen står i.
5. The Lord of the Geniture (den planet der står stærkest i horoskopet - det kan være ud fra værdighed i tegn, eller værdighed i øvrig placering (på akser, i hjørnehuse, retrograd, forbrændt osv.))(note 3)

Faktorerne

Alle faktorerne gennemgås, og deres kvaliteter (varm, kold, tør, fugtig) optælles og resultatet omsættes til temperamentstype(r).

Tegnene kender vi allerede kvaliteterne på. Solen kan bedømmes efter den kvadrant, eller det tegn den står i. Månen bedømmes efter hvilken fase den står i (1. kvarter er sangvinsk, 2. kvarter er kolerisk osv. ligesom årstidernes rækkefølge). Hver planet tildeler Lilly også kvaliteter, og det er disse der bruges, når han bedømmer aspekter.

Nu er det ikke min tanke her, at læseren efter at have læst dette, skal kunne bruge metoden, dertil er den for indviklet at forklare i sin helhed. Men man kan læse videre i Lillys Christian Astrology bog 3 (note 4).

Det der er interessant, i forhold til den undersøgelse jeg skrev om i starten af artiklen, er at Solens placering i urhoroskopets kvadranter, og dermed lige præcis altså årstiden, indgår i beregningen af temperamentet.

Efterfølgere til Lilly

Egentlig kendte jeg lidt til denne traditionelle metode, fordi jeg, sidste sommer i Oxford, hørte John Frawley (engelsk traditionel astrolog) fortælle om sin egen måde at bruge Lillys metode på. Efterfølgende læste jeg hans bog "The Real Astrology Applied", hvori der er en artikel "Assessment of temperament". Her forklarer han detaljeret, og med et eksempel, hvordan han bruger metoden. Artiklen findes også på nettet (note 5).

John Frawleys udgave af Lillys metode adskiller sig lidt fra selve Lilly, og hvis vi ser på det med Solen, så vægter Frawley årstiden højest, og lader kun Solens tegn modificere dette temperament. Frawley har opdelt sin metode i fire hovedfaktorer (Ascendant, Måne, Sol, Lord of Geniture), hvis temperamenter kun kan modificeres af andre faktorer, så her udgør Solens årstid altså omkring en fjerdedel af temperamentet.

Jeg har også fundet metoden i softwareprogrammet "Janus", som er udviklet med bistand fra Robert Zoller. Her er metoden igen lidt anderledes end hos Lilly, men med de samme hovedfaktorer, og når vi ser på Solens indflydelse, så bruges her kun Solens årstid og slet ikke Solens tegn.

Dorian Gieseler Greenbaum har skrevet bogen "Temperament, Astrologys Forgotten Key", og hun har også udviklet sin egen version af Lillys metode, hvor hun, ligesom Zoller, med hensyn til Solen, kun bruger Solens årstid og ikke dens tegn. Greenbaum har i bogen et casestudy, hvor hun afprøver sin metode på en gruppe børn fra en Steinerskole, som jo i forvejen arbejder med de klassiske temperamenter. Hun ville se, om hun, ved at bruge horoskoperne, kom frem til de samme temperamenter, som lærerne i forvejen havde vurderet børnene til at være. Udfaldet var ikke så succesfuldt, kun 26 % rigtige. Hendes foreløbige konklusion er, at metoden må kunne forbedres, og at man altid skal kigge på hele horoskopet, men også, at hvis to ud af 3 faktorer (Ascendant, Måne og Solens årstid) peger på samme temperament, så er der nok noget om det.

Sammenligning med moderne metoder

Også i dag forsøger vi at bestemme temperament ud fra horoskopet, men på en noget anden måde end den traditionelle. Den traditionelle metode anvender kun Ascendant, Sol, Måne og Lord of Geniture samt deres aspekter, opsummerer kvaliteterne varm kold, tør og fugtig og omsætter resultatet til de traditionelle temperamenter. De moderne metoder ser på, hvordan begge akser, Sol, Måne og alle planeter (nogen gange undtaget de ydre)fordeler sig i elementerne ild, jord, luft og vand, hvorefter faktorernes fordeling i elementer optælles, og temperamentet bestemmes ud fra elementernes nøgleord. Og resultaterne af de to metoder bliver derfor oftest forskellige.

John Frawley bruger, som eksempel på den (sin) traditionelle metodes fortrinlighed, at Hitler med den moderne metode får en overvægt i jord, og så kunne man forestille sig, at han havde et fredeligt temperament, elskede at være i haven osv. Men med den traditionelle metode bliver han overvejende kolerisk, hvilket passer bedre til de historiske fakta. (note 6)

Jeg har selv forsøgsvis kørt en del horoskoper igennem Janus-programmets traditionelle temperamentsmetode, og synes at jeg overvejende får gode resultater, men ind i mellem dog også overraskende. Fornylig havde jeg en klient, som jeg præsenterede for både den traditionelle og den modernene temperamentsbeskrivelse af hendes horoskop, og hun syntes helt klart, at den traditionelle passede bedst til hende. Hun fik overvejende jord med den moderne metode, og overvejende sangvinsk temperamenet med den traditionelle metode, hvilket umiddelbart passede meget bedre. Så jeg synes, at den traditionelle metode, om ikke andet, er værd at supplere sin værktøjskasse med.

Nyere temperamentsbeskrivelser

Når jeg med den traditionelle metode vurderer temperamentet, har jeg sådan nogenlunde brugt den temperamentsbeskrivelse, som jeg har fundet på den engelske Wikipedia. (note 7)

Sangvinsk: livlig, social, ubekymret, talende, fornøjelsessøgende, varmhjertet, optimistisk, fantasifuld, kunstnerisk, mange ideer, flagrende, foranderlig, glemsom

Kolerisk: egocentreret, ekstrovert, pirrelig, impulsiv, rastløs, aggressiv, energisk, ambitiøs, stærk vilje, lederevne, praktisk, løsningsorienteret

Melankolsk: alvorlig, introvert, forsigtig, mistænksom, depressiv, humørsyg, fokuseret, samvittighedsfuld, analytisk, høje standarder

Flegmatisk: indadvendt, privat, tænksum, fornuftig, rolig, tålmodig, omsorgsfuld, tolerant, rigt indre liv, urokkelig, langsom



Er disse temperamenter så det samme, som det vi i dag forbinder med luft, ild, jord og vand? For en stor dels vedkommende er de. Jeg synes, de mest påfaldende forskelle er, at det sangvinske temperament, som jo skulle svare til luft, ikke forbindes med tænkning eller intellekt, samt at det flegmatiske temperament, som jo skulle svare til vand, ikke forbindes med følelser.

Jeg har forsøgt at kigge tilbage i astrologien for at se, hvornår luft blev forbundet med tænkning, og hvornår vand blev forbundet med følelser, og jeg fandt det først hos Alan Leo (1860-1917). Nogenlunde samtidig med, eller måske lidt efter, fremkom psykoanalytikerens C.G.Jung (1875-1961) med sine 4 grundlæggende psykologiske funktioner (tænkning, følelse, intuition og sansning), og derefter har astrologer generelt mappet luft til tænkning og vand til følelse.

I litteraturen efter Leo, har jeg et par steder (bl.a. hos Irene Christensen) fundet, at det melankolske temperament forbindes med vand, og ikke med jord, og det flegmatiske temperament derfor med jord og ikke med vand. Jeg har fået den tanke, at denne fejlagtige ombytning måske netop skyldes det faktum, at elementet vand, på det tidspunkt, er blevet forbundet til følelser, og det melankolske temperament er det temperament der ligger følelser nærmest (depressiv, humørsyg). Men det er bare en strøtanke.

Kvadranterne i forhold til Huffington Post

For nu at komme tilbage til artiklens udgangspunkt, hvordan svarer den nye undersøgelses resultater, om fødselsårstidens betydning for humøret, så til den traditionelle astrologis bestemmelse af temperamenterne?

De der er født om foråret, skulle have en tendens til at være overdrevent positive. Det svarer fint til det sangvinske temperament, som jo hører til foråret.

De der er født om sommeren, skulle have en større sandsynlighed end andre at have hyppige humørsvingninger. Humørsvingninger hører måske ikke lige til sommerens koleriske temperament. Lilly siger herom "skifter let mening", og den moderne beskrivelse siger pirrelig og rastløs, så lidt er der måske om det.

De der er født om efteråret, skulle have en signifikant lavere tendens til et depressivt temperament, end de der er født om vinteren. Det passer slet ikke med den traditionelle astrologi, hvor det faktisk er omvendt, og melankolske (efterår) er mere depressive end flegmatiske (vinter).

De der er født om vinteren, skulle have en mindre sandsynlighed end alle andre, for at udvikle et irriteret temperament. Det passer rigtig godt med vinterens flegmatiske temperament, som jo har stikord som rolig, tålmodig og urokkelig.

Så sammenligningen gav et par hits, en tvivlsom og en dårlig match. Nu er den nye undersøgelse jo meget lille (366 personer), så den må tages med forbehold, men når der alligevel er to resultater, der passer godt på temperamenterne i den traditionelle astrologi, mon så ikke det skyldes mere end et tilfælde.

/Annemette Pedersen, d. 28.12.2014

- 1) http://www.huffingtonpost.com/2014/10/25/birthday-personality_n_6014938.html?utm_hp_ref=mostpopular
- 2) <http://www.bt.dk/danmark/astrologi-er-yt-saadan-bliver-dit-humoer-afgjort-af-hvornaar-du-er-foedt>
- 3) <http://www.skyscript.co.uk/dig5.html>
- 4) <http://www.worldastrology.net/wp-content/uploads/2008/12/CA-III.pdf>, side 532
- 5) <http://www.johnfrawley.com/#!magazine/cs5s>, issue 18
- 6) John Frawley: "The Real Astrology", side 50 ff.
- 7) http://en.wikipedia.org/wiki/Four_temperaments